

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 06/06

Meditaties: Deze meditatie staat ook online op <https://youtu.be/a4eDpPsoveE>

Hij moet groter worden

Meditatie door Heleen Ransijn (Protestantse Kerk William Tyndale-Silo, Vilvoorde)

Intro: Een schoot van ontferming (NLB 158b)

Een schoot van ontferming is onze God
Hij heeft ons gezocht en gezien
zoals de opgaande zon aan de hemel.

Hij is ons verschenen toen wij
in duisternis waren, in schaduw van dood.
Hij zal onze voeten richten op de weg van de
vrede

Welkom en bemoediging

Goedemorgen, waar u ook bent, wanneer u deze online viering ook met ons mee viert. De woorden die we net hoorden zingen, zijn een deel van de zogenaamde Lofzang van Zacharias. Zacharias was volgens de evangelist Lucas de vader van Johannes de Doper. Nu komt Johannes de Doper wel prominent voor in de evangeliëlezing van vandaag. Maar van zijn vader Zacharias is geen sprake in het evangelie van de evangelist Johannes, de naamgenoot van de Doper. Die evangelist Johannes doet wel meer dingen anders dan zijn drie collega-evangelisten. Zo is hij de enige die schrijft dat Jezus, in navolging van Johannes de Doper, ook zelf mensen doopte. Sterker nog: er gingen meer mensen naar hem toe dan naar de Doper zelf. Wat moet die daar wel niet van denken?

Laten we ook deze viering beginnen met de naam van God aan te roepen...

Onze hulp is in de Naam van de ENE
die hemel en aarde draagt
die trouw blijft, zolang er dagen zijn
en die niet loslaat wat Zijn hand ooit begon.

Genade, barmhartigheid en vrede zij u van God onze Vader,
en van Jezus Christus onze Heer en Broeder
in de gemeenschap van de Heilige Geest.
Amen.

Kyriegebed

Laat ons bidden tot God, die al onze nood kent.

Gij, Allerhoogste,
Hoe lang nog moet het duren?
Hoe lang nog kan het maar gebeuren
dat mensen in de steek worden gelaten?
Dat wij mensen in de steek laten?
Dat ook wij eigenbelang en eigen glorie voorop stellen
ten koste van Uw Koninkrijk, Uw wereld?

Gij, die zelf naar ons toegekomen zijt als een mens, een kind van deze aarde,
Gij, die ons nabij wilt zijn als een mens nabij is tot een ander mens,
Gij die ons steeds aanspoort tot recht en barmhartigheid:
kom ons te hulp, wees ons nabij.
Heer, ontferm u over ons.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 06/06

1d Loflied: Bless the Lord, my soul (NLB 103e)

Bless the Lord, my soul
and bless God's holy name
Bless the Lord, my soul
who leads me into life

Hij vergeeft je alle schuld
Hij geneest al het leed dat je lijdt
Je leven koopt Hij vrij van het graf
Hij omringt je met liefde en goedheid

De Heer is barmhartig en genadig
Geduldig is Hij en groot is Zijn liefde
Hij behandelt ons niet naar onze zonden
Hij vergeldt ons niet naar onze schuld

Zoals een vader van zijn kinderen houdt
zo houdt Hij van allen die Hem aanbidden
De liefde van de Heer duurt eeuwig
voor wie hem aanbidden

Evangelielezing: Johannes 3:22-36

²² Daarna ging Jezus met zijn leerlingen naar Judea. Daar bleef hij enige tijd en hij doopte er. ²³ Johannes doopte toen ook, in Enon, dicht bij Salim, een waterrijk gebied. Daar kwamen de mensen naartoe om zich te laten dopen. ²⁴ Johannes was immers nog niet gevangengezet. ²⁵ Er ontstond een discussie tussen de leerlingen van Johannes en een Judeeër over het reinigingsritueel. ²⁶ Ze gingen naar Johannes en zeiden tegen hem: ‘Rabbi, de man die bij u aan de overkant van de Jordaan was, over wie u een getuigenis afgelegd hebt, is aan het dopen en iedereen gaat naar hem toe!’ ²⁷ Johannes antwoordde: ‘Een mens kan alleen ontvangen wat hem door de hemel gegeven wordt. ²⁸ Jullie kunnen van mij getuigen dat ik gezegd heb: “Ik ben de messias niet, maar ik ben voor hem uit gezonden.” ²⁹ De bruidegom krijgt de bruid; de vriend van de bruidegom staat te luisteren en is blij dat hij de stem van de bruidegom hoort. Dat vervult mij met grote vreugde. ³⁰ Hij moet groter worden en ik kleiner.

³¹ Hij die van boven komt staat boven allen, wie uit de aarde voortkomt is aards en spreekt de taal van de aarde. Hij die uit de hemel komt en boven allen staat, ³² getuigt van wat hij gezien en gehoord heeft, en toch wordt zijn getuigenis door niemand aanvaard. ³³ Wie zijn getuigenis wel aanvaardt, bevestigt daarmee dat God betrouwbaar is. ³⁴ Hij die door God gezonden is, spreekt de woorden van God, en God schenkt de Geest in overvloed. ³⁵ De Vader heeft de Zoon lief en heeft alle macht aan hem overgedragen. ³⁶ Wie in de Zoon gelooft heeft eeuwig leven, wie de Zoon niet wil gehoorzamen zal dat leven niet kennen; integendeel, Gods toorn blijft op hem rusten.’

Lied: Uit uw hemel zonder grenzen (NLB 527)

1. Uit uw hemel zonder grenzen
komt Gij tastend aan het licht,
met een naam en een gezicht,
even weerloos als wij mensen.

2. Als een kind zijt Gij gekomen,
als een schaduw die verblindt,
onnaspourbaar als de wind,
die voorbijgaat in de bomen.

3. Als een vuur zijt Gij verschenen,
als een ster gaat Gij ons voor,
in den vreemde wijst uw spoor,
in de dood zijt Gij verdwenen.

4. Als een bron zijt Gij begraven,
als een mens in de woestijn.
Zal er ooit een ander zijn,
ooit nog vrede hier op aarde?

5. Als een woord zijt Gij gegeven,
als een nacht van hoop en vrees,
als een pijn die ons geneest,
als een nieuw begin van leven.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 06/06

Meditatie

Geliefde mensen van God,

Zou er dan toch eindelijk licht komen aan het einde van de Corona-tunnel? In ieder geval is de vaccinatie-campagne behoorlijk op stoom. Ik mag zelf in de komende week mijn tweede prik gaan halen. Als wereldwijde gemeenschap hebben we onnoemelijk veel te danken aan mensen als Edward Jenner en Louis Pasteur, pioniers op het gebied van vaccinatie. Door hun inspanningen behoort immers een dodelijke ziekte als de pokken wereldwijd tot het verleden. Dat is een zegen voor ons allemaal. Een van de andere pioniers op dit gebied is minder bekend. Dat is Jonas Salk, de uitvinder van het vaccin tegen polio, ook zo'n verschrikkelijke ziekte die tegenwoordig Godzijdank geen bedreiging meer is. Hij deed zijn baanbrekende werk in de jaren vijftig van de vorige eeuw - dus nog helemaal niet zo lang geleden. Van Jonas Salk is bekend dat hij geweigerd heeft om patent aan te vragen op zijn vaccin. Hij weigerde om er aan te verdienen. Hij ging er van uit dat het vaccin publiek eigendom was en bedoeld voor het algemeen welzijn.

'Fast forward' naar 2021. Waarin er grof winst wordt gemaakt op Corona-vaccins en iedereen eigenlijk wel de namen van de fabrikanten daarvan kent. Namen die ruim een jaar geleden waarschijnlijk alleen bekend waren bij mensen die medicijnen van die fabrikanten gebruikten. We vragen elkaar welk vaccin we hebben gekregen, en weten precies van elkaar wat we dan bedoelen. De huidige fabrikanten van vaccins maken er niet alleen grof winst op, wat voor de uitvinder van het polio-vaccin kennelijk ondenkbaar was, maar ze zorgen er ook wel voor dat iedereen de namen van hun bedrijven kent. De eigen winst, de eigen naamsbekendheid, worden nog hoger aangeslagen dan de vraag naar hun bijdrage aan het onder de duim krijgen van de pandemie. En daarbij moet je vooral zorgen dat je het beter doet dan de concurrentie.

'Rewind' naar bijna 2000 jaar geleden. Johannes de Doper is aan het dopen en dan komen een paar van zijn leerlingen naar hem toe. Zij maken zich er kennelijk zorgen over dat Jezus ook aan het dopen is en dat meer mensen naar hem toe komen dan naar Johannes. Maar Johannes ziet Jezus niet als concurrent. Eerder het tegendeel. Wat is hier in Godsnaam aan de hand?

Voordat ik hier verder op in ga, wil ik eerst toch iets zeggen over de rol die Johannes de Doper speelt in het evangelie van zijn naamgenoot, Johannes de evangelist. Hierin is een groot verschil tussen de evangelist Johannes aan de ene kant en de andere drie aan de andere kant. De andere drie evangelisten maken heel duidelijk wat Johannes de Doper daar precies aan het doen is. De naamgenoot van Johannes noemt dit echter slechts in een bijzinnetje. Wel schrijft hij al over de Doper in het allereerste hoofdstuk van zijn evangelie: "Er kwam iemand die door God was gezonden; hij heette Johannes. Hij was niet zelf het licht, maar hij was er om te getuigen van het licht." Dat geeft al iets aan van de rol die de Doper speelt in dit evangelie. Ook direct na dat allereerste hoofdstuk is Johannes de Doper degene die over Jezus getuigt. Nog zoiets: alle andere evangelisten kennen een verhaal dat Jezus door Johannes gedoopt wordt. En dat de H Geest in de gedaante van een duif dan op hem neerdaalt. De een uitbreider dan de ander, maar ze vertellen er allemaal over. Maar het Johannes-evangelie kent geen verhaal over de doop van Jezus door Johannes. Wél verwijst de Doper zelf naar dat hij de H Geest als een duif op Jezus heeft zien neerdalen. Maar of dat was tijdens de doop van Jezus - we weten het niet. En dan zijn er in de andere drie evangeliën ook verhalen over hoe de Doper gevangen wordt genomen en over zijn dood. In het Johannes-evangelie lezen we echter niets over de arrestatie of de dood van de Doper. Er wordt - net als bij de doop van Jezus - alleen indirect naar verwezen: "Johannes was immers nog niet gevangen gezet". Met andere woorden: dit is later wél gebeurd. Het lijkt haast alsof de schrijver van het Johannes-evangelie al deze dingen als bekend beschouwt. Daar hoeft je het dan niet nog een keer uitgebreid over te hebben, want dat weet iedereen wel.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 06/06

Het roept de vraag op of zijn evangelie misschien geschreven is als aanvulling op de andere drie, die alle van eerdere datum waren. Het Johannes-evangelie werd geschreven rond het jaar 100, de andere drie enkele tientallen jaren eerder. Er zijn nogal wat verhalen in dat Johannes-evangelie die we niet tegenkomen in de andere drie. Eén daarvan is het verhaal dat Jezus zelf doopte. De andere drie evangelisten hebben het daar helemaal niet over. Overigens is zelfs Johannes de evangelist daar binnen zijn eigen evangelie niet éénstemmig over. In het volgende hoofdstuk schrijft hij weer dat Jezus niet zelf doopte, maar zijn leerlingen wel.

Nu is het goed om altijd in de gaten te houden: de evangelieverhalen zijn géén geschiedschrijving. Het zijn geloofsverhalen. Waarbij Johannes de evangelist nog de meest poëtische is van alle vier. En hij gebruikt methoden die veel meer schrijvers in zijn tijd zouden gebruiken. Zowel in dit verhaal als in het volgende hoofdstuk is het verhaal over het dopen - door Jezus zelf of door zijn leerlingen, dat laat ik even in het midden - dat verhaal is een aanloop naar wat er daarna komt. Het is een middel dat schrijvers gebruiken om de aandacht ergens op te vestigen. En waar vestigt het de aandacht op in het verhaal van vandaag? Ik zou zeggen: juist op die vraag of we hier met concurrenten van doen hebben. Het is trouwens wel interessant dat de evangelist het eerst heeft over een gesprek dat de leerlingen van de Doper hebben met een Judeeër, over de reiniging. Voor de goede verstaander is dat ook een terugverwijzing naar wat er niet zoveel eerder in het Johannes-evangelie gebeurde: de bruiloft in Kana. Daar werd water in wijn veranderd. Dat water zat in de vaten die bedoeld waren voor het godsdienstige gebruik van de reiniging. Het onderwerp tussen de leerlingen van de Doper en de niet met name genoemde Judeeër duidt op een gesprek over de godsdienstige leefregels van het volk van Jezus. Het is bijna alsof de leerlingen van de Doper zich in het verlengde hiervan bezorgd maken over: is het wel volgens de regels, wat die Jezus daar doet? Is hij wel bevoegd? En dan gaat iedereen ook nog naar hém toe! In tegenstelling tot zijn leerlingen is de Doper echter niet uit het veld geslagen. Hij is juist verheugd; zó moet het zijn. Johannes de Doper noemt Jezus niet ronduit de Messias, maar voor de goede verstaander - dat is veel vaker zo in het evangelie van zijn naamgenoot, dat er wordt uitgegaan van een goede verstaander - voor de goede verstaander is het duidelijk dat hij dit wél bedoelt. Immers: Johannes de Doper is niet zelf de Messias, maar hij gaat voor hem uit. En nu Jezus in de openbaarheid gekomen is, als een bruidegom die zijn bruid ontmoet, verheugt de Doper zich hierover. Dat dit betekent dat hij zelf naar de achtergrond verdwijnt, deert hem niet in het minst: zó moet het zijn. Daarna volgt nog een ingewikkelde beeldspraak over hemel en aarde. Met die woorden vertelt de andere Johannes, de evangelist, ons dat de Doper slechts een mens is, maar dat Jezus van God komt. Hem volgen brengt eeuwig leven, dat wil zeggen: leven in Gods Geest, leven zoals onze Schepper het bedoeld heeft, of in mijn woorden: leven met een hoofdletter L. Maar, zo waarschuwt de Doper, denk niet dat Jezus als zodanig door de mensen aanvaard zal worden. Zoals ook duidelijk is gebleken in het vervolg van het hele verhaal.

Johannes de Doper zal de laatste zijn om in Jezus een concurrent te zien. Maar Jezus zelf doet niet mee met dat denken in termen van concurrentie. Hij komt weliswaar 'van boven', in het taalgebruik van de evangelist Johannes. Maar hij is niet gekomen om te heersen. Dat laat hij tegen het einde van het Johannes-evangelie ook overduidelijk zien, als hij de voeten van zijn leerlingen wast. Hij is gekomen om te dienen. En toch is hij, opnieuw in het taalgebruik van de evangelist Johannes: het Woord dat mens geworden is. Zo laat Hij zien hoe God met ons wil omgaan. En zo roept hij ook ons op, om elkaar te dienen. Niet om elkaar als concurrent te zien. Zeker niet om winst te maken uit iets, dat het algemeen belang zou moeten dienen. Maar met elkaar leven in Gods Geest, die God ons in overvloed schenkt.

Wie Jezus volgt, gaat daarmee in tegen de stroom die in onze tijd zo overheersend is: elkaar zien als concurrenten, en streven naar winst als het hoogste goed.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 06/06

Wie Jezus volgt, zal mogelijk te maken krijgen met tegenstand. Zoals ook Johannes de Doper en Jezus daarmee te maken kregen, zelfs met dodelijke tegenstand. Daar staat tegenover: wie Jezus volgt, vindt daarmee het leven zoals onze Schepper het bedoeld heeft. Die vindt leven in Gods Geest: eeuwig leven. En Godzijdank zijn er mensen als Johannes de Doper, die de weg wijzen naar Jezus als bron van dat eeuwig leven. Zonder dat zij zichzelf belangrijk vinden. En ook in onze tijd zijn die mensen er. Misschien zijn we het zelf wel zo nu en dan. Laten we dan dankbaar zijn voor dat voorrecht. Laten we tegelijk ook nooit vergeten dat het uiteindelijk niet belangrijk is wie de weg wijst. Zolang we elkaar maar dienen, levend in Gods Geest. De Geest des Heren, die in Jezus een nieuw begin heeft gemaakt.

Moge het zo zijn.

Lied: De Geest des Heren heeft een nieuw begin gemaakt (NLB 686)

1. De Geest des Heren heeft
een nieuw begin gemaakt,
in al wat groeit en leeft zijn adem uitgezaaid.
De Geest van God bezielt wie koud zijn en
versteend
herbouwt wat is vernield, maakt een wat is
verdeeld.

2. Wij zijn in Hem gedoopt,
Hij zalft ons met zijn vuur.
Hij is een bron van hoop in alle dorst en duur.
Wie weet vanwaar Hij komt,
wie wordt zijn licht gewaar?
Hij opent ons de mond en schenkt ons aan elkaar.

3. De geest die ons bewoont
verzucht en smeekt naar God
dat Hij ons in de Zoon doet opstaan uit de dood.
Opdat ons leven nooit
in weer en wind bezwijkt,
kom Schepper Geest, voltooi wat Gij begonnen
zijt.

Dankgebed, voorbeden, stil gebed en Onze Vader

Gij, Allerhoogste,

Wij komen tot U die heel de wereld ziet, die alle mensen kent, die ons bidden hoort.

Dank U voor deze dag, voor dit leven en voor alle werken van Uw handen.

Dank U dat Gij in mensen wilt wonen en op aarde wilt werken –
dat Gij de mensheid niet vergeet en de schepping niet verlaat.

Dank U dat Gij geen onderscheid maakt tussen man en vrouw, groot en klein,
arm en rijk, wit en zwart – wie of wat ook maar.

Wij prijzen U om Uw trouw, liefde en genade!

Wij loven U om wie Gij zijt, om wat Gij geeft, om hoe Gij zorgt!

Heilige, Eeuwige, Almachtige, Allerhoogste, niets kan U evenaren en niemand is aan U
gelijk!

Daarom komen wij tot U, biddend om Uw barmhartigheid,
zoekend naar Uw plan, kloppend op Uw deur.

Gij geeft ons toch als wij bidden?

Gij laat ons toch vinden als wij zoeken?

Gij doet ons toch open als wij kloppen op Uw deur?

Daarom, Allerhoogste, bidden wij
voor hen die van huis en haard verdreven zijn –
wie en waar ze ook maar zijn.

Wij weten dat Gij bekend zijt met onrust, eenzaamheid en onzekerheid –
want de vossen hebben holen, de vogels hebben nesten,
maar de Mensenzoon had geen plek om Zijn hoofd neer te leggen.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 06/06

Wij weten dat Gij met ontferming bewogen zijt over vermoeide en verstrooide mensen – schapen die geen herder hebben.

Gij kent hun angsten en moeiten, twijfels en vragen, leegte en tranen –

Gij kent al hun zorgen, ziekten en zwakten.

Daarom, Allerhoogste, bidden wij u:

doorbreek onze hardheid en onverschilligheid.

Maak ons hart gevoelig voor het lot van hen,

die leven aan de rand van onze samenleving.

Maak ons tot mensen van barmhartigheid en solidariteit.

In Christus toont Gij ons uw onvoorwaardelijke mensenliefde,

uw onverbreekelijke trouw.

Dat wij de weg gaan van de navolging van uw Zoon.

Moed houden in deze donkere tijd.

En beschikbaar zijn voor de kleinen en kwetsbaren.

Wij vragen het in kracht van uw Geest.

Die koude mensen warm kan maken, harde harten zacht kan maken,

dichte grenzen kan openen.

En wij bidden tot u in stilte voor alles wat leeft in ons hart

en wat wij niet onder woorden kunnen brengen (...)

Wij bidden tot u met de woorden die Jezus zelf ons leerde: Onze Vader...

Slotlied: Nu wij uiteengaan (NLB 423)

1. Nu wij uiteengaan vragen wij God:

ga met uw licht voor ons uit!

Nu wij uiteengaan wens ik jou toe:

Ga met God! Vaya con Dios en a Dieu!

2. Voor wie ons lief zijn vragen wij God:

ga met uw licht voor hen uit!

Al onze vrienden wensen wij vrede:

Ga met God! Vaya con Dios en a Dieu!

3. Voor alle mensen in deze stad:

Vrede en goeds in elk huis!

Voor al wie kwamen onder dit dak:

Ga met God! Vaya con Dios en a Dieu!

Zegenbede

Laten we gaan, zusters en broeders, de wereld in om de liefde die Christus voor ons heeft, met iedereen te delen.

Laten we gaan met de zegen van onze God,

en ik gebruik de woorden van de *Chapel Community*:

Wij zijn de kinderen van God,

die ons dromen en visioenen geschonken heeft.

Op ons rust de genade van God, als vlammen van vuur.

Moge de diepe vrede van Christus met ons zijn,

de sterke armen van God ons ondersteunen

en moge de Heilige Geest ons kracht geven waar wij ook gaan.

Amen.